

Práce zkoumá, jak se v České republice mezi lety 1990 a 2010 proměnily vzorce rození dětí mimo manželství a jaký dopad měla tato změna na nerovnosti ve zdraví novorozenců podle rodinného uspořádání. V prvních dvou dekádách po pádu socialismu došlo k rozsáhlým společenským změnám. Zásadně se proměnilo také rodinné chování. Jednou z nejvýraznějších charakteristik této proměny je více než čtyřnásobný nárůst mimomanželské plodnosti. Cíl práce je dvojitý: 1. prozkoumat, jak se ve sledovaném období proměnilo rodinné uspořádání matek a jeho socioekonomické okolnosti; 2. zjistit, jaký dopad tyto změny měly na nerovnosti ve zdraví novorozenců podle rodinného uspořádání (rodinný stav, přítomnost partnera u nesezdaných). K tomu jsou použita data z matrice narozených. Ta jsou analyzována pomocí víceúrovňového regresního modelování, jehož cílem je vysvětlit variabilitu mezi kontexty definovanými časem a prostorem. Zdraví novorozenců je měřeno porodní hmotností. Rodinné uspořádání matek je měřeno jejím rodinným stavem. Neprovdané matky jsou dále rozlišeny podle přítomnosti partnera (měřené jejich ochotou uvést otce dítěte). Výsledky ukazují, že rozdíl v porodní hmotnosti manželských a nemanželských dětí se ve sledovaném období výrazně snížil. Mechanismy, které generují tento rozdíl, se proměnily ve dvou ohledech: 1. složení neprovdaných matek se posunulo ve prospěch matek s partnerem a porodní hmotnost jejich dětí začala určovat celkový trend; 2. posílila role vzdělání matky pro velikost znevýhodnění nemanželských dětí, protože přímý vliv neprovdaného stavu výrazně oslabil díky rostoucí společenské přijatelnosti mimomanželských porodů.